

2022 жылғы арналған сыртқы секторға шолу

ҚАЗАҚСТАН
ҚАРЖЫГЕРЛЕР
ҚАУЫМДАСТЫҒЫ

АССОЦИАЦИЯ
ФИНАНСИСТОВ
КАЗАХСТАНА

мамыр 2023

Негізгі тенденциялар

- 2022 жылғы өнім бастапқы кірістердің салыстырмалы тұрақты тапшылығы кезінде сауда балансының профицитінің (+50,1%) кеңеюі (+5,6%) ағымдағы шоттың 2013 жылдан бері алғаш рет оң аймаққа күрт шығуына әкелді.
- Бұл ретте тауарлар мен қызметтердің экспорты (2021 жылдың екінші жартыжылдығында өскеннен кейін) бір жыл ішінде \$23-24 млрд диапазонында ұсталды, ал импорт айтарлықтай өсуді көрсетті (\$17,6 млрд 4Q22 қарсы \$11,6 млрд 1Q22).
- Шетелдік инвесторлардың пайдасына жарияланған дивидендтер көлемі 2022 жылы сегіз жылдық ең жоғары деңгейге жетті \$11,4 млрд (бір жыл бұрын \$9,9 млрд) құрады.
- Сонымен қатар, 4Q22-де инвесторлар қазақстандық компаниялар тапқан табысының 88,2% алып қоюды жөн көрді, ал тарихи тоқсандық көрсеткіш шамамен 65% құрады.
- Екі есеге ұлғайту капиталдың әкелілуіне (\$21,7 млрд, 2022 жылы қарсы \$11,6 млрд 2021 ж.) кезінде әлсіз өсуі оның ағыны (\$15,5 млрд, 2022 жылы қарсы \$14,1 млрд 2021 ж.) себеп болды теріс сальдо (қаржылық шоттың кетуі в \$6,2 млрд қарсы ағынының \$2,5 млрд жыл бұрын).

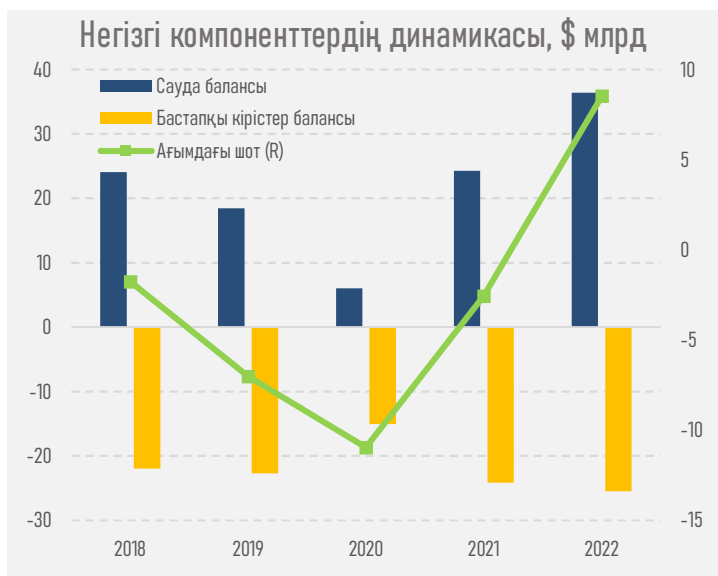
Қазақстандағы капитал ағындарының бағытын мемлекеттік сектор айқындайды - Ұлттық қордың резервтік активтері мен валюталық активтерін толықтыру 2022 жылы \$11,7 млрд құрады. 2022 жылы ҚР сыртқы қарызы \$3,6 млрд (-2,2%) төмендеп, ЖІӨ-ге 72,6% (бір жыл бұрын 83,1%) құрады. Алайда, бұл төмендеу тек қаржы құралдарының құнын теріс қайта бағалаумен (-\$4,4 млрд) және басқа өзгерістермен (-\$2,0 млрд) байланысты.

Бұл ретте міндеттемелерді нақты тарту \$2,8 млрд құрады, бұл негізінен банктердегі резидент средствстердің қаражатының өсуімен (3,2 есе), қарыздарды тартумен және корпоративтік сектордың кредиторлық берешегімен байланысты болды.

ҚР корпоративтік секторын қаржыландырудағы үлесі 2022 жылы Ресейден кредиторлардың рөлі күрт өсті (+\$2 млрд), ал Ұлыбританияның үлесі (бағалы қағаздардың номиналды ұстаушысы) қазақстандық эмитенттердің еурооблигацияларының нарықтық құнының төмендеуіне байланысты ғана қысқарды.

Сыртқы сектордың статистикасын қалыптастыру әдіснамасына сәйкес "Банктер" секторына ЕДБ және ҚДБ кіреді

Ағымдағы шот

Қаржылық шот

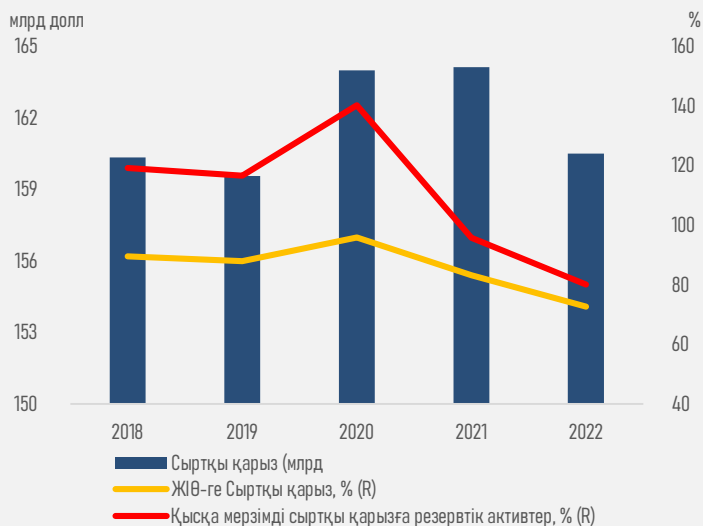

Дереккөз: Ұлттық банк

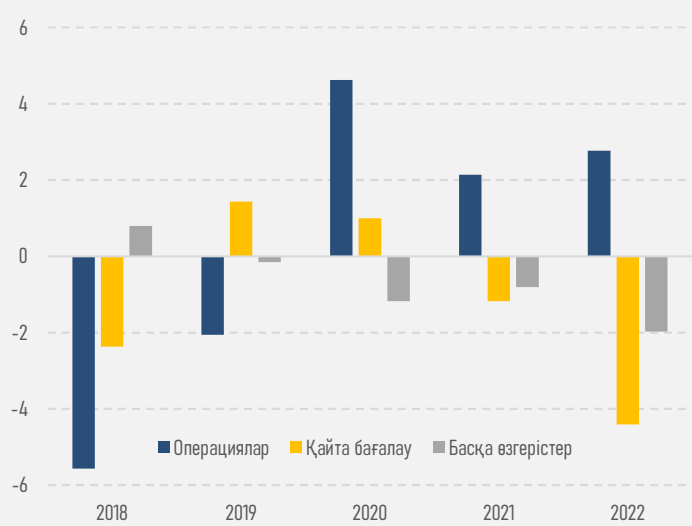
© Қазақстан қаржыгерлерінің қауымдастығы, 2023

Сыртқы қарыз

Сыртқы қарыз динамикасы

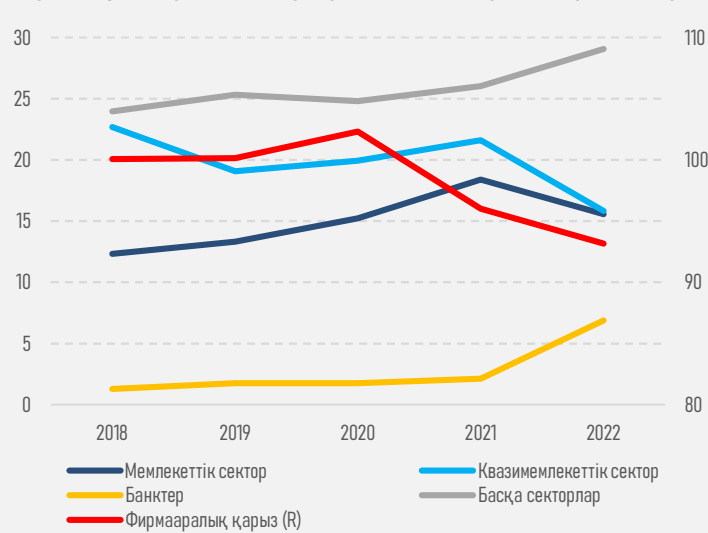

Сыртқы қарыздың өзгеру құрылымы, \$ млрд

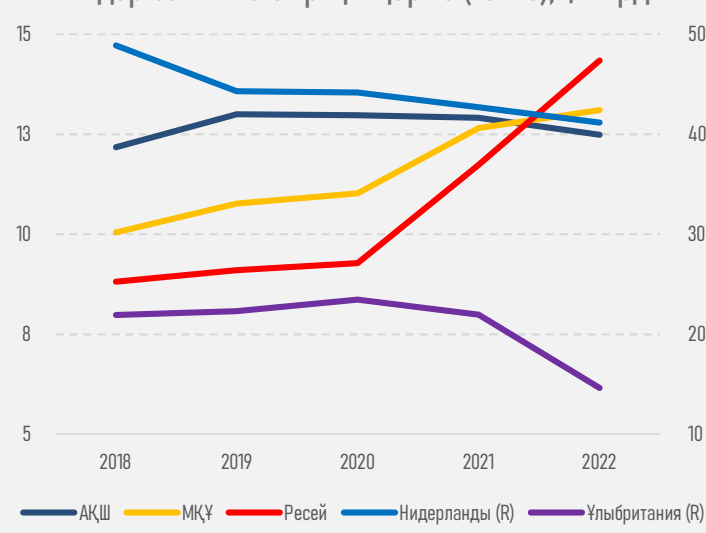

Сыртқы қарыздың аналитикалық бөлінуі

Қарыз алушылардың секторлары бойынша сыртқы қарыз, \$ млрд

Елдер бойынша сыртқы қарыз (топ-5), \$ млрд

Резюме

2022 жылы төлем балансының ағымдағы шотының жай-күйінің өзгеру факторларын талдау Қазақстан экономикасында жүйелі проблемалардың болуын көрсетеді.

Профициттің негізгі себебі тауарлардың жоғары экспорты болып табылады, оның өсімі өткен жылмен салыстырғанда 66,8% - ға мұнай бағасының өсуімен ғана байланысты, бұл Қазақстанның әлемдік шикізат нарықтары конъюнктурасынан айтарлықтай осалдығын көрсетеді.

Бұл ретте импорттың өсуі, оның ішінде фискалдық ынталандыру аясында сауда балансының профицитін қысқартады. Нәтижесінде, 4-тоқсанда ағымдағы шот оң аймақта тек қайта инвестицияланған кірістердің күрт төмендеуіне байланысты сақталды.

Өз кезегінде, шетелдік инвесторлардың капиталды өз еншілес компанияларын одан әрі дамыту үшін қалдырмай, елден (дивидендтер) шығаруға деген ұмтылысын атап өту қажет.

Сонымен қатар, қаржы шоты бойынша кету Ұлттық қордың резервтік активтері мен валюталық активтерін толықтыру үшін Ұлттық Банктің арзандатылған қаржы активтерін белсенді сатып алуымен байланысты болды. Алайда, бұл активтердің бағаның одан әрі төмендеуі олардың портфельдердегі көлемінің өсуін толығымен дерлік теңестірді.

2022 жылы ҚР сыртқы борышының төмендеуі негізінен мемлекеттік және квазимемлекеттік сектордың еурооблигацияларының нарықтық құнының төмендеуімен байланысты болды.

Бұл ретте банктердің және басқа секторлардың міндеттемелерінің ұлғаюы негізінен қысқа мерзімді сипатта болды (ЕДБ-дағы резидент еместердің қаражаты және кредиторлық берешек), бұл резервтік активтердің өлсіз өсуімен бірге Гринспен-Гвидотти критерийінің нашарлауына әкелді: 2022 жылы 80,0%, бір жыл бұрынғы 95,7% қарсы. Естеріңізге сала кетейік, бұл алдағы 12 айда қосымша сыртқы қаржыландыру көздері болмаған жағдайда Қазақстанның қолда бар резервтік активтері сыртқы борыш бойынша әлеуетті төлемдерді өтемейтінін көрсетеді.

2022 жылы ҚР корпоративтік секторы ресейлік компаниялардан қарыздардың айтарлықтай көлемін тартты. Сондай-ақ, Ресей Федерациясына кредиторлық берешек айтарлықтай өсті, бұл бір жағынан қайталама санкциялардың тәуекелдерін ерекше бақылауды, екінші жағынан, рұқсат етілмеген жеке және заңды тұлғалармен әдеттегі сауда және қаржылық операциялардың тетіктерін қамтамасыз етуді талап етеді.

Осылайша, сыртқы сектор статистикасының деректері экономикалық және қаржылық тұрақтылықты ықтимал қауіптерін бағалау үшін, сондай-ақ валюта бағамын сақтау, сақтау үшін алдын алу шараларын әзірлеу үшін пайдаланылуы мүмкін.